

Konferencia bevezető
Auth Henrik alelnök úr

A Magyar Nemzeti Bank hagyomány teremtő szándékától vezérelve, elhatározta, hogy az uniós felkészülés és hazai pénzügyi közösséggel való kötetlenebb kapcsolatok fejlesztése érdekében, évente legalább egy alkalommal, konferenciát fog szervezni. Ennek fényében kerül sor az első, mai rendezvényre, amelyhez okot szolgáltatott az elmúlt időszak velünk kapcsolatos néhány eseménye is.

Pár hete vált ismertté a csatlakozásra váró államokról az Európai Unió átfogó értékelése, amelynek keretében az Európai Központi Bank elvégezte a tagjelölti körre országonként az adott fizetési és elszámolási rendszerek felmérését és értékelését, valamint 2002 volt a Kék Könyv ezen ország csoportra vonatkozó revíziójának és felfrissítésének is az éve.

Ez az enciklopédikus kiadvány nemcsak a fizetési és elszámolás forgalommal foglalkozó szakma, de a nemzetközi befektetők számára is fontos adatok és információk forrása. Egységes metodikájának köszönhetően alkalmas nem csak a csatlakozásra várók egymáshoz viszonyított fejlettségének és felkészültségének az összehasonlítására, hanem a tagállamokkal történő összevetést is lehetővé teszi.

Az EKB felmérése alapján nyugodt lelkiismerettel állíthatjuk, hogy az eddig elvégzett munka nem volt hiábavaló, megállapításaik pozitívak; a magyar fizetési rendszert hatékonyak és biztonságosnak minősítették.

A csatlakozás küszöbén, - ahogyan azt a konferencia címe is jelezi - egyfelől érdemes számba venni a fizetési és elszámolási rendszerek területén eddig elvégzett munkát, megvizsgálni azt, hogy a kitűzött célok mennyire valósultak meg, másfelől előre tekinteni és felmérni azokat a feladatokat, amelyek még a célba jutásig hátra vannak.

Manapság igen gyakran esik szó a közbeszédben, a médiákban arról, hogy sem az átlag ember, de még az egyes szakmák sem kellően informáltak és felkészültek az uniós jövőt illetően; mi az ára és melyek azok az előnyök, amiért a tagság elnyeréséért erőfeszítéseket teszünk. Reményünk szerint ez a konferencia is segít ennek pontosabb megítélésében.

Csak jelzés szinten, vegyük sorra az elmúlt 15 esztendő jelentősebb állomásait, érzékeltetendő az elért fejlődést.

- 1987-et írtunk, amikor az 1948-as államosításokat követően, visszaállítottuk a kétszintű bankrendszert,

- az új, piaci követelményeknek megfelelő fizetési és elszámolási rendszer alapjait az MNB már együtt rakta le a felhasználókkal; még 1988-ban megalapításra került a GIRO Rt, a fizetési forgalom túlnyomó részének lebonyolítását végző elszámoló ház,
- 1989-ben megkezdtek a tőkepiac kiépítését, újra éledtek a tőzsdék,
- nem váratott soká a tőke- és pénzpiacokat kiszolgálni hivatott Központi Értéktár és Elszámoló Ház, a KELER Rt. működésének kezdete, ekkor 1993-ban jártunk,
- a nagy összegű, sürgős fizetések lebonyolítására pedig 1999-ben létrehoztuk a hazai RTGS-t, az MNB által üzemeltetett valós idejű bruttó elszámolási rendszert, a VIBER-t, amely a monetáris politika nyílt piaci műveleteinek kulcs fontosságú infrastruktúrája.

Hangsúlyozni kell, hogy egyedileg mindhárom a nemzetközi sztenderdek szerinti ún. rendszerkockázati szempontból fontos rendszerek közé tartozik, kiépítésük illetve megszervezésük során eleve a nemzetközi elvárásoknak is megfelelően, az ismert legjobb gyakorlatra tekintettel jártak el az alapítók, a későbbi felhasználók és a tulajdonosok - köztük az MNB - is. Olyannyira, hogy az Euró-övezet RTGS-ével, a TARGET-tel való kompatibilitást is szem előtt tartották.

Ugyancsak említésre méltó, hogy nem sokkal a nemzetközi pénzügyi szervezetekbe - Világbank és az IMF - történt 1982-es felvételünk után, 1983-ban élen a Nemzeti Bankkal az MKB, a CIB és az OTP csatlakozott a SWIFT-hez, megteremtve ezzel a nemzetközi fizetésekhez szükséges korszerű, megbízható és biztonságos kommunikációs hátteret. (E téren 2003-ban nagy kihívás előtt áll a bankrendszer, az új interaktív, internet alapú kommunikációra, a SWIFTNet-re történő átállást kell végrehajtania.)

A készpénz és a postai készpénzátutalás mellett megjelentek és egyre növekvő jelentőségre tesznek szert a készpénzkímélő fizetési módok és eszközök; a kiskereskedelemben elszaporodtak a kártya alapú fizetések lebonyolítására alkalmas POS-ok és egyéb eszközök, a lakosság egyre nagyobb hányada veszi igénybe az internetes, illetve a banki telekommunikációs, valamint elektronikus fizetési és elszámolási szolgáltatásokat. Egyébként a Kék Könyv adatsorai is alátámasztják a piacok dinamikus növekedését, bankjaink szolgáltatásai kiállják a nemzetközi összehasonlítás próbáját is.

Külön kell szólni - az intézményi és technológiai változásokon túl - a nagy léptékű szabályozási, jogalkotási és nem utolsósorban jogharmonizációs munkáról. A transzparens szabályozás, a jogbiztonság, a jogi kockázatok kiküszöbölése, szintén nélkülözhetetlen eleme mind a nemzetközi mind a hazai ügyfelek és egyéb rendszerfelhasználók fizetési és elszámolási rendszereinkbe vetett bizalmának, különös

tekintettel a sikeresen megvalósított devizaliberalizáció adta, kibővült tranzakciós lehetőségekre.

E folyamatok közepette maga a jegybank is változott. Mára fő funkciójává az árstabilitás megőrzése vált, aminek érdekében meghatározza és megvalósítja a monetáris politikát. Alapvető feladata a bankjegy és érme kibocsátás, valamint - témánk szempontjából - a fizetési rendszer szabályozásával, felügyeletével - továbbá újabban -, a fizetési és elszámolási rendszerek felvigyázásával kapcsolatos tevékenység. Szolgáltatóként már csak a bankok és az állam részére vezet számlákat, valamint a fizetési rendszer központi elemét, a VIBER-t üzemelteti.

Ha az előttünk álló kihívásokat vesszük számba, akkor két nagy csoportot különböztethetünk meg:

- az egységes gazdasági övezeten belüli egységes pénzforgalmi terület, azaz a Single European Payment Area kialakításával, szabályozásával,
- a technológia hitetlenül gyors változásával összefüggő feladatokat.

A csatlakozással, majd az euró bevezetésével, hazánk is az egységes gazdasági térség részévé válik. Noha a munkaerő és a tőke szabad mozgása elől jórészt elhárultak az akadályok az egységes gazdasági térség kialakítása még nem fejeződött be, az egységes pénzforgalmi térség kiépítése is várat magára. Az integráció keretében eddig elsősorban a készpénzkímélő eszközök birtokosainak és elfogadóinak védelmére, valamint a tagországok közötti átutalások szabályozására születtek ajánlások, majd ez utóbbi tekintetében kötelezően alkalmazandó irányelv is.

Új fejlemény az Európa Parlament által elfogadott szabályozás, a "Regulation" - ami közvetlenül épül be a tagországok jogrendjébe -, előírva, hogy a tagországok közötti átutalások és kártyás műveletek nem lehetnek drágábbak annál, mint amennyibe belföldi viszonylatban kerülhetnek.

A bizonytalanság csökkentése érdekében, az EU Bizottsága az átfogó szabályozás megteremtése céljából vitaanyagot bocsátott közre "A possible legal framework for the single payment area in the internal market" címmel. A hozzászólások feldolgozása folyamatban van.

Komoly szakmai feladatként jelentkezik majd annak eldöntése majd kivitelezése, hogy RTGS-ünket, a VIBER-t miként kapcsoljuk össze a TARGET-tel. E kihívás sikeres megoldásához nyújt alternatívákat az EKB "Technical options for accession countries to link to TARGET" című nem régiben kiadott dokumentuma.

A GIRO-hoz hasonló rendszerek jövőjét illetően két elképzelés uralkodik. Az egyik a nemzeti klíringházak TARGET-szerű összekapcsolódását jósolja, a másik egy centralizált rendszert tartana célszerűnek. Ez utóbbi technikai előkészítése már

folyamatban van az EBA (European Banking Association) vezetésével Step2 projekt néven.

Új kihívást jelenthet a jegybankok számára az elektronikus pénz, ami megfoszthatja őket a seniorage-tól, azaz a pénzkibocsátás nyereségétől, továbbá a nyíltpiaci műveletek hathatós alkalmazásától.

Ugyancsak a technológia fejlettségének következtében kerül előtérbe a nagy értékű és nagy volumenű fizetési rendszerek architektúrájának és kockázatkezelésének kérdése, mivel a bennük bekövetkező hibák, zavarok rendkívüli módon kihathatnak a pénzügyi stabilitásra.

Ezeknek és az ehhez kapcsolódó, előttünk álló dilemmáknak és kihívásoknak a sikeres megoldására gondolva hívtuk meg előadóinkat:

- Sebastiano Tiné urat, az Európai Bizottság belső piacokért felelős igazgatóságának kisösszegű fizetésekkel kapcsolatos kérdésekkel és fizetési rendszerekkel foglalkozó szakértőjét,
- Tom Kokkola urat, az EKB fizetési rendszerekkel foglalkozó igazgatóságának igazgató helyettesét,
- Dr Hans-Jürgen Friederich urat, a Bundesbank igazgatóját és
- Isabella Lindner-t, az Osztrák Nemzeti Bank képviselőjét,

összák meg velünk tapasztalataikat és beszéljenek a jövőt illető várakozásaikról.

A konferenciát ezennel megnyitom, köszönöm figyelmüket.